Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 138. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 21-го ЛИПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 21, 1954. No. 138. VOL. LXI.

УХВАЛЕНО ЗАКОН У СПРАВІ РЕЄСТРУ КОМУНІСТИЧНИХ ДРУКАРЕНЬ

КОНҐРЕС УХВАЛИВ ЗАКОН, ЯКИЙ ЗОБОВ'ЯЗУЄ ПІДРИВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗГОЛОШУВАТИ УРЯДОВІ СВОЇ ДРУКАРНІ І ЇХ УСТАТКУВАННЯ; РОЗГЛЯНЕНО НИЗКУ ІНШИХ АНТИПІДРИВНИХ ЗАКОНОПРОЄКТІВ

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів ухвалила вчора і переслала президентові Айзенгаверові законопроєкт, на підставі якого підривні комуністичні організації будуть зобов'язувані зголошувати урядові всю свою „друкарську машинерію", отже друкарні і їхнє устаткування, включно з міміографами. Цей законопроєкт, що вже раніше був ухвалений в Сенаті, зголошено після того, як слідство виявило, що комуністичні ячейки в таких стратеґічних пунктах, як Ню Йорк, Питсбурґ та інші, вдержують „таємні" друкарні для взаємного порозуміння, що утруднює урядову контролю над ними. Загально очікується, що президент Айзенгавер підпише новий законопроєкт уже в найближчому часі. Крім цього законопроєкту, в Конґресі є ще низка інших, які мають на меті облегшити і затіснити урядову контролю над комуністичною п'ятою колоною. Між іншим, уряд предложив Конґресові пропозицію закону, на підставі якого доходження в справах підривної комуністичної діяльности, які досі вів Конґрес, були б передані урядові, щоб у той спосіб виключити довгі і зайві дебати. Другий закон мав би забезпечувати усім свідкам, які тепер відмовляються від зізнань на підставі п'ятого конституційного доповнення, ґарантію безкарности. Згадане доповнення дає свідкові право відмовлятись від свідчень, якщо б ці свідчення мали бути некорисні для нього самого. Законна ґарантія безкарности для таких свідків змушувала б їх до свідчень, або наражувала б їх на судову акцію, коли б вони брехали. Ще інший законопроєкт узаконював би прокуратуру підслухувати телефонічні розмови у таких випадках, як зрада, шпигунство та подібна підривна активність. Досі мали на це право тільки федеральні судді. Дальший законопроєкт, який ще чекає на акцію в Конґресі та має сильну підтримку, передбачує встановлення кари смерти за шпигунство не тільки у воєнних, але і мирних часах. Усі ці закони є в Конґресі, але не мають багато виглядів на їх переведення перед закінченням теперішньої сесії, ща мало б наступити 31-го липня.

Представники робітництва повертають на пости в аґенції Стассена

Вашинґтон. — Представники зорганізованого робітництва знову приступили до повної співпраці з аґенцією т. зв. Закордонних Операцій, яку очолює Ґералд Е. Стассен. Ці робітничі представники займали важливі пости та виконували важливі функції в Пляні Маршала за часів президента Трумана, але з приходом до влади президента Айзенгавера та республіканської партії відмовлялись від співпраці з очолюваною Стассеном аґенцією, яка є своєрідним продовженням Пляну Маршала, мотивуючи це тим, що роля, яку в цій організації призначено представникам робітництва, маловажна. Тепер співпраця знову наладнується і представники зорганізованого робітництва, зокрема Американської Федерації Праці та Конґресу Індустріяльних Організацій і одної незалежної спілки залізничників, становлять Робітничий Дорадчий Комітет при Директорові Закордонних Операцій, а також займають важливі пости в закордонних представництвах цієї аґенції.

Перестерігають проти надзвичайної сесії Конґресу

Вашинґтон. — Уже раніше повідомлено, що президент Айзенгавер, якщо б зайшла „нагла потреба", міг би скликати цієї осени надзвичайну сесію Конґресу в справі суверенности для Західньої Німеччини. Теперішня звичайна сесія ще триває і мала б закінчитися з кінцем цього місяця. Проте вже тепер у конґресових і навіть урядових колах перестерігають, що „спеціяльна сесія криє в собі особливий риск", головно у виборчому році, хоч і не називають, який це „риск". В кожному разі цей „риск" виявляє практика, бо досі, впродовж 165 років від часу зібрання першого Конґресу, відбулося 26 спеціяльних сесій, але мало з них дало бажаний результат.

Палата проти сенатського законопроєкту про контролю цін на каву

Вашинґтон. — Ще в лютому цього року Сенат ухвалив відповідний законопроєкт, що встановляв би відповідну федеральну контролю цін на каву, які в тому часі сильно зростали, викликаючи загальне обурення серед населення. Тепер фармерські лідери в Палаті Репрезентантів намагаються „вбити" той законопроєкт, вважаючи, що він не має виправдання вже з тої причини, що не зможе зменшити цін на каву. Конґресмен Кліффорд Р. Говп, голова палатної хліборобської комісії, заявив, що він „цілковито за низькими цінами на каву", проте автори і прихильники ухваленого в Сенаті законопроєкту не виявили того, як можна ті ціни зменшити.

В АМЕРИЦІ

● **Федеральний** уряд вирішив знизити в ранзі, а з тим і в платні, до 700 збирачів податку, з рівночасним підвищенням в ранзі 2,400 інших урядовців податкової бранжі. Ці підвищення і обниження в ранґах наступили після кількамісячної перевірки видатности праці приблизно 9,000 з усіх 54,000 податкових урядовців у цілій країні.

● **Геролд Е. Стассен**, що займає пост адміністратора закордонних операцій, вернувся літаком з Европи, правдоподібно із звітом у справі торгівлі між вільним світом і комуністичними країнами.

● **Населення Ню Йорку** зложило в минулому році на добродійні цілі понад пів більйона долярів — стверджує Чарлз Ґруцнер, співробітник „Ню Йорк Таймсу", в серії статей на ці теми. В цілій країні зложено 4,500,000,000 долярів добровільних пожертв на харитативні цілі.

● **Одна з відомих канадійських п'ятерначок**, Марія Діонна, залишила монастир, до якого вступила два місяці тому, і де вже склала приречення, і вернулася додому. Завідателька монастиря заявила, що Марія Діонне покинула монастир, щоб „рятувати своє здоров'я", але батьки дівчини вияснили: вона затужила за домом.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ПОПРАВИЛА ПОСТАНОВИ ЗАКОНОПРОЄКТУ В СПРАВІ СОЦІЯЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вашинґстн. — Сенатська фінансова комісія рішила вчора запропонувати низку змін і поправок до законопроєкту в справі соціяльного забезпечення, що його запропонував президент Айзенгавер та який був уже ухвалений в Палаті Репрезентантів. Після поправок сенатської комісії, законопроєкт охоплював би 6,000,000 осіб більше відносно соціяльного забезпечення на старість та збільшував би місячне мінімум старечих пенсій з 27.50 дол. на 32.50 дол. для самітних і з 41.30 на 48.80 дол. для жонатих чи замужних осіб. Максімум тих місячних пенсій було б збільшене з 85 на 108.50 дол. для самітних і з 127.50 на 162.50 для тих, що мають родини. Гроші на ту ціль мали б бути здобуті із збільшених вкладок на соціяльне забезпечення, як з боку робітників, так і працедавців.

Сен. МекКарті продовжує погоню за комуністами в оборонному промислі

Вашинґтон. — Сен. Джозеф МекКарті, голова постійної конґресової слідчої комісії, заявив учора, що його погоня за комуністами, що просякнули оборонну продукцію країни, ще далеко не закінчена і що комуністи ще далеко не вичищені з цієї важливої ділянки. Теперішня увага сен. МекКарті скерована головно на оборонну індустрію в районі Бостону. Відповідаючи на запит кореспондентів відносно акції сен. Фландерса щодо сенатської цензури його діяльности, сен. МекКарті заявив, що „це його не обходить".

Заповідають „необмежені атомові можливості" для авіяції

Вашинґтон. — Ген. Отто П. Вейленд, який очолює Тактичну Повітряну Команду, твердить, що вже недалекий той час, коли авіяція зможе користуватись атомовою зброєю „без обмежень". У своєму інтерв'ю, надрукованому в „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 23-го липня, ген. Вейленд м. і. твердить: „Кожний тип літака, який ми маємо в Тактичній Повітряній Команді, пристосований або буде пристосований до того, щоб доставляти і використовувати атомову зброю..." Ген. Вейленд висловлює думку, що коли б комуністи змусили Америку до інтервенції, напр. в індо-китайській війні, то американська авіяція вже не повинна бути обмежена до акції в самій шматованій війною країні, але теж і поза нею, там, де є „джерело аґресії".

Переговори в справі американських баз у Лібії наближаються до кінця

Вашинґтон. — Тут з поінформованих кол повідомляють, що американсько-лібійські переговори в справі договору, на підставі якого Америка мала б дістати відповідні бази в Лібії, наближаються до кінця. Американські офіціяльні надії в цій справі потвердив приїзд молодого лібійського прем'єра, Мустафи Бен Галіма, який хотів би, правдоподібно, виїхати з цієї країни вже з готовим договором у кишені. Договір забезпечував би З'єдиненим Державам довготермінове використовування авіяційних баз в Лібії, включаючи цю країну в систему середноземноморської оборони.

5,000 ОСІБ ВЗЯЛО УЧАСТЬ У „СОЮЗОВОМУ ДНІ" В ШІКАҐО

Шікаґо, Ілл. (Телеф. І. Д.) — Традиційний вже в цьому місті „День Українського Народного Союзу" стягнув минулої неділі рекордову кількість учасників, бо приблизно 5,000. Імпреза, яку очолював довголітній головний радний УНС п. Тарас Шпікула, відбулася в городі св. Миколая, а одною з її головних атракцій був вибір „королеви популярности", корону якої дістала цього року п-на Галина Горошко з 221-го відділу УНС. Імпрезою проводив п. Васильовський, а вибором „королеви популярности" керувала п-ні Васильовська. В Дні взяла участь велика кількість не тільки місцевих, але й позамісцевих громадян.

Ще про конференцію для вивчення історії і культури СССР

5—7 ц. м. відбулась в м. Тутцінґ біля Мюнхену наукова конференція, скликана американським Інститутом для вивчення історії і культури СССР, на тему „Сучасне положення і перспективи в розвитку політичної, економічної і національної проблем в СССР". На конференції виголошено 11 доповідей, між ними таких українських доповідачів: Миколи Ковалевського: „Сільське господарство і колгоспна система в СССР" і Олекси Юрченка: „Національна політика Кремлю в Україні". Англійський професор Сетон-Ватсон доповідав на тему „Національна політика Кремлю в СССР", про національну політику Москви в Білорусі доповідав чільний білоруський діяч Станіслав Станкевіч, грузин Константин Канделаки говорив про національну політику Кремлю на Кавказі, поляк Ришард Враґа започатковував цикл доповідей лекцією на тему „Ревізії ідеологічних і теоретичних основ після смерти Сталіна" і т. і. Кожна доповідь мала наміченого опонента, після чого йшла дискусія. У конференції взяло участь коло 150 науковців з-поміж еміґрантів і вчених Заходу, спеціялістів політики, економіки, культури й історії СССР. Заступлені були Англія, Франція, Туреччина, Італія, Канада, Західня Німеччина й ін. Зокрема були присутні чільні фахівці німці, американці й англійці. З-поміж еміґрантів приявними були українці, росіяни, білорусини, кавказці й туркестанці. Після конференції відбулась пресова конференція для німецької і закордонної преси. Ціллю конференції було обмінятись поглядами фахівців на ті зміни, що зайшли в різних ділянках життя СССР після смерти Сталіна.

Проф. М. О. Ветухів в Европі

Ню Йорк. — Проф. М. О. Ветухів, голова УВАН у ЗДА, 6-го липня виїхав з Ню Йорку літаком до Европи. Прибувши до Мюнхену, він узяв активну участь в реорганізації Інституту Вивчення Історії й Культури СССР. Проф. М. Ветухів мав ряд зустрічей з українськими науковими і громадсько-політичними колами в Німеччині. Від 19 до 23 липня проф. М. Ветухів має взяти участь у праці Міжнародного Наукового Конґресу Геронтологів у Лондоні.

ПРЕМ'ЄР БУРМИ ПЕРЕДБАЧУЄ ТРЕТЮ СВІТОВУ ВІЙНУ

Рангун. — Теперішнє напруження між англо-американським бльоком і комуністичними державами є більше, як було воно між трьома державами „осі" і західніми альянтами напередодні другої війни, — заявив прем'єр Бурми У Ну у своїй промові перед 10,000 бурменців з нагоди 7 роковин „Дня мучеників", коли то багато бурменських державних службовиків впало жертвою вуличних демонстрацій. У Ну передбачає, що до вибуху нової війни прийде якраз на південному Сході Азії, а не в Европі. Тому він є за строгою невтральністю своєї країни. Він славив ЗДА, як ту державу, що в двох останніх світових війнах врятувала світ і видає більйони на безкорисну допомогу потребуючим народам, — славив також Комуністичний Китай, де, мовляв, вперше поведено боротьбу проти корупції і заведено соціяльні реформи. У Ну вважає, що Захід повинен допомогти всім вільним народам Азії стати сильними, — дати їм змогу поставити на ноги таку збройну силу, щоб вони самі могли оборонитись на випадок спроби накинення їм небажаного режиму. У Ну застеріґся виразно, що Бурма відкидає комуністичний режим для себе, але не втручається в справи Китаю.

Аденауер вірить, що Франція ратифікує пакт Оборонної Спільноти

Бонн. — Канцлер Західньої Німеччини, Конрад Аденауер, у своїй промові перед закордонними журналістами висловив віру, що коли в Женеві вдасться довести до замирення в Індо-Китаї, то Франція швидко потім ратифікує західній пакт Оборонної Спільноти. Інші члени того пакту дізнаються швидко про застереження Франції щодо того пакту, сказав Аденауер, натякаючи на минуломісячну пропозицію бельгійського міністра Спаака, щоб відбути в цій справі інформаційну нараду з представником Франції. Водночас Аденауер відкинув можливість переговорювати про якийсь інший пакт, на місце пакту Оборонної Спільноти. Він зазначив, що є річчю неможливою, щоб такий великий нарід, як німецький залишився на завжди безборонний, отже знову натякнув на те, що недавно викликало було у Парижі велике обурення, а саме, що коли Франція не ратифікує пакту Оборонної Спільноти, то німці створять самі собі свою національну армію.

Рекордова кількість затруднених у Західній Німеччині

Бонн. — На 30 червня ц. р. число затруднених повнокількістю години у Західній Німеччині становило 16,500,000 осіб. Це означає збільшення на 3 мільйони працюючих від 1948 року. Лише в другому кварталі цього року промисел і торгівля затруднили на 742,000 осіб більше, як в першому кварталі. Попит на фахових і півфахових робітників стає такий великий, що західньо-німецькі робітничі спілки самі поручають в деяких випадках індивідуальний, а не колективний підхід до питання винагороди. Загальна західньо-німецька продукція в минулому році становила вартість 133,600,000,000 марок, себто $32 більйони. У цьому році було 7% звишки тільки в перших 4-х місяцях.

Підготова до військової бранки в Західній Німеччині

Бонн. — Західньо-німецька комісія для справ оборони під керівництвом Т. Блянка, виготовляє новий закон про рекрутацію. Є в ньому м. і. постанова, якої досі не знало німецьке військове законодавство, а саме, що здібний до військової служби юнак може старатися про звільнення його від неї на основі арґументів своєї совісти. Теодор Блянк пояснив, що це стосується до членів релігійних груп, яким релігія забороняє служити у війську. У Західній Німеччині постала організація коло 30 юнаків, які домагаються поширення інтерпретації формули „арґументи совісти".

У Східній Німеччині — масові саботажі

Берлін. — Саботажна діяльність протикомуністичного підпілля в Східній Німеччині коштує комуністам мільйони долярів за втрачене фабричне й хліборобське добро, — твердить американська інформаційна служба в Німеччині. Радіо в Гамбурґу вичислило 327 актів саботажу у перших трьох місяцях цього року, при чому 73 випадки принесли $3,500,000 шкоди на складах удержавленого промислу. Східньо-німецька преса — як в усіх комуністичних державах — не подає окремих актів саботажу до публічного відома, але час від часу можна дізнатись про них з безупинних судових процесів та з проголошуваних засудів, прийнятих на тайних судах.

В школах СССР запроваджують коедукацію

Москва. — Від осени цього року в усіх середніх школах, т. зв. десятилітках, запровадять спільне навчання для хлопців і дівчат. Тільки в останній клясі десятиліток хлопці й дівчата будуть навчатись окремо. Повідомляючи про це, офіційна агенція ТАСС додає, що ця реформа переведена „на загальне бажання батьків і за фаховою опінією вчительських кол". Ця реформа стосується міських шкіл, — ТАСС не говорить нічого про школи по селах. Коедукаційне навчання проводилось в СССР у 30-х рр., але з початком останньої війни його припинили.

Засланий провідник терористів — партнер до розмов

Париж. — Французький уряд перевів депортованого два роки тому лідера радикально-націоналістичної партії в Тунізії Габіба Бурґібу з віддаленого острова до Південної Франції. Сталося це внаслідок зростання терористичного антифранцузького руху в Тунізії і бажання французького уряду „мати під боком" Бурґібу на випадок, якщо прийшлося б з ним переговорювати про такі реформи в Тунізії, які довели б до замирення в цій країні. Названий націоналістичний провідник висловив своє велике задоволення з перенесення його до Франції і вбачає у цьому заповідь перемоги своїх однодумців.

● Урядова реорганізаційна група, яку очолює ген. Марк В. Кларк, заповіла перегляд „машинерії безпеки" — Центральної Розвідчої Безпеки, повідомлено з урядових джерел. Джан В. Голлістер, екзекутивний директор очолюваної кол. президентом Гувером Комісії в справах організації екзекутивної ділянки уряду, заявив, що ця комісія не дістала жадних спеціяльних інформацій від сен. МекКарті в справі „інфільтрації" Центральної Розвідчої Аґенції комуністами, про що він свого часу натякав публічно.

НОВІ ВИМОГИ КОМУНІСТІВ У ЖЕНЕВІ

НАПЕРЕДОДНІ ЗАКІНЧЕННЯ ЖЕНЕВСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ — НОВІ ТРУДНОЩІ З КОМУНІСТИЧНОЇ ВИНИ. — У ЧЕТВЕР ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМ'ЄР СКЛАДЕ РАДІО-ЗВІДОМЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОМУ НАРОДОВІ

Женева. — Як можна було сподіватися, комуністи, згідно з своєю традиційною тактикою заскакування своїх контраґентів і всього світу, — висунули напередодні закінчення Женевської конференції дві нові вимоги: 1) щоб у Ляосі і Камбоджі, двох менших державах Індо-Китаю, тамошні комуністичні „партизани" залишились у визначених їм районах, із зброєю, поки вони зможуть „включитися" в нормальне життя країни і 2) щоб ЗДА дали свою ґарантію на підписаний у Женеві договір про замирення в Індо-Китаї. Ці обидві вимоги неприйнятливі. Комуністи вже раніше погодилися, що в Ляосі і Камбоджі нема комуністичних партизанів, лише є комуністичні військові частини, які вдерлися туди з В'єтнаму і ті частини мають бути відкликані, а зате ті дві держави зобов'яжуться не давати ніяким чужим державам у себе військових баз ані не приймати від них військової допомоги. Ті ж нечисленні місцеві комуністи, які прилучились були до в'єтмінських аґресорів, мали за проголошеною для них амнестією скласти зброю і зайнятися мирною заробітковою працею. Раптова зміна становища комуністів супроти Ляосу і Камбоджі створює нову ситуацію. 2) ЗДА заявили були вже раніше, що вони не будуть ґарантувати договору, що його Франція підпише з комуністами, але й не будуть порушувати його якимись погрозами чи силою, а респектуватимуть його. Те становище ЗДА займають і надалі. Не вважаючи на ці нові труднощі збоку комуністів, французький прем'єр Мендес-Франс ставиться оптимістично до вислідів підписання порозуміння найдалі до півночі з вівтірка на середу. Він є переконаний, що в останній хвилині вдасться узгіднити найважнішу ще неполагоджену справу, а саме, визначення паралелі, за якою мав би прийти поділ В'єтнаму на північну комуністичну частину й південну вільну. Комуністи хочуть 16 паралелі, яка залишала б за ними порт Туран і місто Гуе, а французи настоюють на лінії між 17 і 18 паралелею. Крім цього нема ще згоди щодо часу, коли в цілому В'єтнамі мали б відбутися вибори до парляменту: Франція хоче двох років, а комуністи дають 1 рік часу. На всякий випадок, французький прем'єр заповів, що без огляду на вислід Женевської конференції він виступить в четвер 22 липня з вичерпним звідомленням про Женевську конференцію, що його складе французькому народові в своїй промові через радіо. На випадок, коли б в останній хвилині конференція розбилася, виказавши злу волю комуністів, Мендес-Франс зажадає ще від парляменту права висилати до Індо-Китаю війська за звичайною мобілізацією (досі того права французький уряд не мав), після чого він подасться до димісії.

Комуністичний Китай боїться озброєння Японії

Токіо. — Комуно-китайське радіо з Пейпінґу обурюється проти З'єдинених Держав і Японії за їх пакт, що промостив шлях до творення нової японської збройної сили. Комуністи оскаржують Америку в тому, що вона дозволяючи японцям збройтись і допомагаючи їм у тому, свідомо „згущує міжнародну атмосферу" і „стоїть на перешкоді до замирення в Азії". Японія, мовляв, напавши в 1930 році на Північний Китай, мала лише 200-тисячну армію, а напередодні великої аґресії на Китай в 1937 році — не більше як 280,000 вояків. Тепер твердять комуністи, що ЗДА змагають до того, щоб поставити в Японії на ноги 350-тисячну армію. Яку велитенську армію створили комуністи в Китаї при допомозі СССР і для чого вони її вживають — про це Пейпінґ, звичайно, мовчить.

Японія не хоче бути атомовою базою для ЗДА

Токіо. — Японський уряд так довго наполягав на тому, щоб уряд ЗДА не творив у Японії баз для операцій атомовими чи водневими бомбами, що ЗДА забрали свої великі бамбардувальники Б-47 і Ф-86 з японської території і перенесли їх на острови Окінава і Гуам. З'єднання літаків Б-47 перевело недавно тренінґовий лет з Сан Франсіско до Японії, зробивши без приземлення 6,700 миль і лише двічі набравши ґазоліни від „летючих цистерн". Американські військові кола не виключають, що на випадок війни Японія може послужити, як посередня стація для бомбардувальників, що діялиб з теперішніх своїх баз на Тихому океані. В Японії є особливий настрій проти вживання атомової зброї з уваги на перші американські атомові бомби, скинені на Гірошіму й Наґасакі.

В СВІТІ

● 250,000 шлезьких німців, виселених зі Шлезьку на Захід поляками, відбували в усіх містах і містечках свого поселення в Західній Німеччині протестаційні манифестації в неділю 18 ц. м. У Франкфурті тисячі шлезьких німців перевели вуличний похід у народних строях. Західньо-німецький міністер для всенімецьких справ Кайзер заявив у своїй промові, що миру у світі не буде доти, поки мільйони людей, прогнаних із своїх батьківщин, не зможуть вернутись додому.

● Повінь провисоветських летючок заливає Швецію у зв'язку з відвідинами шведської воєнної фльоти у Ленінграді. Протестуючи проти цих відвідин, летючки, брошури та пропаґандивні однорублівки насвітлюють дійсне обличчя СССР. Організаторами цієї кампанії є втікачі з балтійських країн і націоналістичні студенти університету.

● „Живі людські кістяки" — це все, що залишилось з вояків, які попали в комуністичний полон після упадку Дієнбієнфу. Страшні світлини оброслих, винуджених і висохлих до костей людей появились у всій західній пресі.

● Монахи в монастирі одної з індійських сект вбили індійського поліціянта й кількох поранили, коли вони хотіли перешукати монастир, чи не скрилися в ньому втікачі-злочинці. Монахи були обурені, що „не-святі люди" „збезчестили святу землю" їх монастиря. Поліція відповіла стрілами на атаку монахів і багатьох убила.

● Цьогорічний липень у Парижі був найхолодніший в історії цього міста. Сонце світило за весь місяць тільки 126 годин. Пересічна температура становила 68 ст. Фаренгайта.

● 1,500 французьких вояків від'їхали воєнним кораблем з Марселю до Тунізії для скріплення французької влади. У Тунізії, як відомо, посилився знову антифранцузький терористичний рух.

● Два молоді німці, Конрад Фрідріх, 29 років, і Ервін Штулер, 35 років, незалежно один від одного сконструювали безмоторові літаки. Фрідріх піднісся на своєму літаку 1,800 стіп і тоді відірвалось одно крило. Штулер піднісся тільки на 300 стіп але після того його літак також впав на землю. Обидва згинули.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays. Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА		SUBSCRIPTION RATES:	
[illegible]	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КОНФЕРЕНЦІЯ ГУБЕРНАТОРІВ

Дивним дивом 46-та річна конференція губернаторів, яка радила минулого тижня в Болтон Лендінґ над чудовим озером Лейк Джордж, не викликала в пресі особливого зацікавлення, хоч на наради прибули представники аж з 42 стейтів. Причиною цього явища є те, що між присутніми губернаторами не було доброго кандидата на наступного президента. Як відомо, губернатор, що виявив у своїм стейті адміністраційні спосібності та був вибираний на те саме становище кількома наворотами, є вже тим самим надійним кандидатом на президента, як в одній, так і другій головній партії. Про те говориться на губернаторських конференціях, очевидно не явно. Різні кандидатури потягають за собою в партіях різні комбінації, які заважують остаточно при номінації кандидатів на президента.

Такого цього року не було в такій мірі, як колись, тому теж репортери не мали сенсаційних вістей і не подавали багато про саму конференцію. Губернатори-республіканці не знали, чи Айзенгавер таки дійсно не хоче знов кандидувати, а демократи клали надії на „нову зірку", якою мав би стати в 1956 році Френклин Д. Рузвелт, мол., якщо його виберуть цього року восени губернатором нюйоркського стейту. На випадок, коли б не кандидував Айзенгавер, губернатор Дюї був би знов президентським кандидатом Републіканської партії, що для репортерів не є новістю. Зате, якби провалився син б. президента, не зважаючи на „чар" його імени, то демократичним кандидатом міг би стати „чорний кінь", за якого вважають Френка Лавші, губернатора стейту Огайо, добре відомого теж і американським українцям з його дуже прихильного відношення до боротьби українського народу за волю і державну незалежність. Коли б Лавші переміг у виборах на губернатора цієї осени ще п'ятим наворотом, то це був би величезний персональний успіх цієї мовчазливої й „загадкової людини", як його часто називає преса.

Все це є тільки спекулятивна сторінка неофіційних нарад. Дійсно важливим і сенсаційним є одначе те, що предложив конференції губернаторів президент Айзенгавер в справі призначення 50 більйонів долярів на розбудову і поправу доріг впродовж наступних 10 років. Ту проблему обговорював віце-президент Ніксон, бо сам президент не міг прибути на конференцію тому, що в тому часі брав участь в похороні своєї братової. Губернаторів запевнено урядово, що депресія, яка почалася рік тому, уже перейшла свій верх та що безробіття зменшується. Знов губернатори представили повно різних економічних недомагань у їхніх стейтах. З цього виходило б, що є серіозні недомагання у різних галузях промислу, зокрема в текстильнім та вугільнім. Проте загальний економічний вигляд країни надійний, як думати про наступні роки і брати під увагу тих 50 більйонів долярів, що мали б бути призначені на розбудову та поліпшення шляхів. Але то ще не все, бо Силвія Ф. Портер, колумністка, яка пише на економічні теми, зрадила тепер „таємницю", яку почула з першого джерела, а саме те, що програма Айзенгавера призначає аж 100 більйонів долярів на публічні будівлі, щоб поставити господарку країни на сильні основи. Наразі адміністрація „боїться" вийти з тим пляном публічно і тому представила губернаторам тільки справу доріг, бо це „легша" справа. Загально відоме, що дороги ніяк не задовольняють теперішніх потреб. Але недомагають також шкільні будинки, шпиталі, канали по містах, не говорячи вже про міські нетрі, для яких не повинно бути місця в такій культурній та багатій країні, як Америка.

Усі ці проєкти будуть предложені адміністрацією новому Конґресові, що зійдеться на сесію в місяці січні наступного року. Президент Айзенгавер згадав про частину своїх пропозицій на конференції теж і в тій цілі, щоб дістати від губернаторів поперття, та щоб їх запевнити, що федеральні проєкти не будуть в нічому нарушувати права стейтів щодо розбудови доріг.

При кінці згадаємо ще й про те, що призначення 100 більйонів на публічні будівлі, як це проєктує президент, матиме величезний вплив на цілу господарку країни. Це буде свого роду відповіддю на комуністичну пропаганду, наче б Америка продовжувала збросння та думала про війну теж і тому, бо інакше не могла б вдержати господарської рівноваги.

Забезпечення здоров'я

Минулого тижня Палата Репрезентантів у Вашингтоні відкинула великою більшістю голосів законопроєкт про забезпечення здоров'я, що його зобов'язався перевести ген. Айзенгавер під час передвиборчої кампанії в 1952 році. Поразка законопроєкту була великою несподіванкою, бо палатна комісія один тиждень перед тим одноголосно його схвалила і передала до кінцевого вирішення повній Палаті. Президент Айзенгавер, запитаний про його погляд у цій справі на пресовій конференції в середу 15 липня, вперше за часів своєї адміністрації, висловив одверту критику на поведінку Конґресу в переконанні, що Конґрес перед розпуском на вакації ще раз візьме цю справу на денний порядок. Відкинення законопроєкту Палатою назвав президент „втратою для американського народу".

Щоб зрозуміти, чому законопроєкт забезпечення здоров'я провалився в Палаті, годиться пригадати, що сам Айзенгавер у часі передвиборчої кампанії, назвав „соціялізованою медициною" іншу програму забезпечення здоров'я, випрацьовану за адміністрації свого демократичного попередника, президента Трумана. Та програма охоплювала забезпечення здоров'я „від колиски до гробової дошки" і була заснована на пляні теперішнього суспільного фінансового забезпечення, відомого під назвою „сошел секюриті". Проти програми суспільного забезпечення здоров'я підняло завзяту аґітацію Американське Медичне Товариство якому вдалося переконати більшість громадянства, що це непотрібне. Рахуючися з наставленням і впливами А. М. Товариства, през. Айзенгавер придумав компромісовий плян, а саме, щоб забезпечення здоров'я переводили приватні забезпеченеві підприємства. Одначе, щоб вони самі не були виставлені на втрати на випадок великої смертности внаслідок різних елементарних нещасть, новий законопроєкт передбачає створення центрального забезпеченевого федерального фонду, з початковим капіталом з двадцять п'ять мільйонів, в якому приватні забезпеченеві компанії були б в свою чергу „від"- чи „над"-обезпечені від можливих утрат.

При голосуванні над цим пляном в повній Палаті виявилося, що його поборюють однаково як консервативні республіканці, так і поступові демократи, хоч з цілком протилежних мотивів. Республіканці тому, що вони вважають саму засаду забезпечення здоров'я за „соціялізовану медицину"; демократи тому, що вони вимагають введення програми забезпечення здоров'я, зголошеного ще президентом Труманом і підтримуваного обидвома центральними робітничими організаціями, себто Американською Федерацією Праці й Конґресом Індустріяльних Організацій. Крім того, демократи твердять, що плян адміністрації Айзенгавера дасть підтримку приватним забезпеченевим компаніям, які вже й так накопичили в своїх касах велетенські фонди, при допомозі яких вони мають вплив на економічну політику цієї країни.

З нагоди шуму, який постав після провалу законопроєкту для забезпечення здоров'я, почали фахові знавці таких справ застановлятися над діяльністю приватних забезпеченевих компаній, закидуючи їм, що вони часто допускаються обману на своїх клієнтах. Фахову статтю в цій справі, написану Блейком Кларком, помістив відомий журнал „Літерарі Дайджест" у своєму виданні за липень 1954 р. Автор доводить, що аґенти деяких забезпеченевих підприємств обіцюють „золоті гори" особам, яких вони хочуть записати в члени своїх організацій, одначе, коли прийде хвилина, щоб ці обіцянки здійснити, тоді виявляється, що в полісі таких забезпеченевих компаній поміщені зручно стилізовані викрути, які уневажнюють як не повнотою, то хоч частинно забезпечення заплати лікаря, шпитальної обслуги, або й виплати допомоги, передбаченої на випадок недуги і безробіття.

Інші фахівці звертають увагу на те, що впродовж останніх 25 років кількість компаній, що займаються забезпеченням здоров'я, зросла з 50 на 800. Це знак, що в таких забезпеченнях є поплатний бизнес і тому різні люди так завзято підтримують не тільки саму думку, але й засаду приватного забезпечення здоров'я.

Одначе, без уваги на недостачі, сама ідея забезпечення здоров'я перемагає в Америці. Під теперішню пору біля сотні мільйонів американців уже мають забезпечення проти майбутніх витрат на лікарську обслугу та витрат на шпиталь. Понад сімдесят п'ять мільйонів осіб мають забезпечення на випадок операцій, а біля сорок мільйонів мають забезпечення на покриття видатків на лікаря, звичайно в шпиталях. „Забезпечення проти нещасливих випадків і проти витрат на порятунок здоров'я це найшвидше зростаюча ділянка забезпеченевого бизнесу" — твердить один урядовець Конференції Забезпеченевих Підприємств.

Щодо способу таких забезпечень, то вони дуже різнородні. Найчастіше самі підприємства, приймаючи людей до праці, на самому вступі ставлять кандидатам умову, що вони мусять вписатися в члени якоїсь забезпеченевої організації, з якою підприємство має договір. Управа підприємства зобов'язується стягати з своїх робітників чи працівників забезпеченеві премії при виплаті робітничої заплати і таким чином підприємство забезпечує не тільки робітника, але й само себе від можливої втрати здоров'я робітника з різних причин. Випадки недуги передбачені в контракті і кожен кандидат має нагоду їх розглянути, або наперед розпитати про їх дію в практиці інших робітників.

Без уваги на такі „групові" забезпечення, забезпеченеві підприємства діють поодиноко між такими особами, які не можуть бути охоплені груповим забезпеченням. Це стосується в першу чергу самостійних підприємців, фармерів і їхніх робітників та різнородних фахівців.

За обрахунком Фундації Інформацій про Здоров'я з кінцем адміністраційного року 1953, біля половини всіх витрат на покриття лікування пацієнтів у шпиталях були заплачені з забезпеченевих фондів, а тринадцять відсотків усіх витрат на лікарів і один відсоток коштів медицини походили теж з забезпеченевих фондів. Це вказує, як далеко вже спопуляризована думка забезпечення здоров'я. Тому можна надіятися, що програма федерального уряду, без уваги на її недостачі, буде здійснена скоріше чи пізніше.

Москва і Пейпінг

Ніяка „вісь" не була ще для світу така грізна, як вісь Москва-Пейпінґ. Здається, що ще Ленін казав, що дорога до Парижу веде через Пейпінґ, але сам Париж, ані Лондон не дуже цим переймаються. Вони, йдучи по найлегшій лінії „бажання, що є батьком ідеї", викували теорію, що названа вісь є насправді дуже крихка і що вона швидко розвалиться. А треба для цього тільки — твердять автори тієї теорії — тісної співпраці Заходу з Комуністичним Китаєм, щоб „інфільтрувати" його ідеями демократичного Заходу, втягнути його в своє середовище, заступити виробами західнього промислу совєтський експортовий промисл, вможливити китайський експорт на Захід і взагалі практично „співіснувати" з комуно-китайським режимом. Прихильники тієї теорії наводять як арґументи, всі можливі різниці між Москвою і Пейпінґом, між російським і китайським народами, культурами, географією і експансією Росії на Далекий Схід коштом Китаю й амбіціями Китаю, врешті вказують на суперництво між вельможами Кремлю і Пейпінґу, хто з них має більші заслуги і старший стаж у світовому комунізмі. Все угодівство англійської і частинно французької політики у відношенні до Комуністичного Китаю базується саме на вірі в тимчасовість спілки між Москвою і Пейпінґом. Через те теж все легковаження страшної небезпеки, яка грозить світові тоді, коли поверх 400 мільйонів китайців стануть людським і господарським резервуаром імперіялістичної війни, що її дві володіючі комуністичні кліки в Москві й Пейпінґу за спільним пляном і спільною ціллю поведуть проти решти світу.

Всесвітня історія вже нераз доказала, що шукання паралель у давньому минулому не має актуальної практичної вартости. Що говорити про злість москалів на монголів з-перед сімсот років або злість Катерини II на непокірливий Китай! Нічого теж порівнювати науку Конфуція з російським православієм. Важніший є той життєвий інтерес, що в'яже сьогодні Москву і Пейпінґ, в'яже далеко сильніше, як робить це спільний інтерес країн християнської культури. На першому місці стоїть ідеологічна спільнота нинішньої Москви і нинішнього Пейпінґу. Мао Тсе-тунґ чи Чу Ен-лай може в душі ставляться з погордою до Маленкова й інших московських вельмож, як новобагатченків, проте напевне здають собі справу, що без активної московської підтримки вони не були б прийшли в Китаї до влади, ані не були б всилі скріпити своє міжнародне становище з нагоди Корейської війни, ані не могли б були активно допомогти індо-китайським комуністам. Може вони мріють про те, щоб не вони в Москви, а Москва в них забігала ласки й допомоги, проте нині і ще довго в будуччині джерелом мілітарної і господарської сили всіх комуністичних держав є і буде Москва. Червоний Китай потребує московської військово-технічної, господарської і політичної підтримки. І в комуно-російському інтересі лежить якнайбільша сила червоного Китаю, найбільшого і найповажнішого нинішнього совєтського союзника. Тому СССР помагає Китаєві інструкторами, генералами, інженерами, машинами і всіми родами зброї. І довго ще допомагатиме, бо цілі обох країн — велетенські.

На шляху до здійснення тих цілей стоїть Захід, а з-поміж Заходу на першому місці З'єдинені Держави. Це спільний ворог однаково Москви, як Пейпінґу. В обох тих столицях тямлять напевне, що ЗДА вели війну на два фронти в рр. 1941-45 і ту війну виграли. Зокрема Китай знає, що острах американців, щоб до війни не вмішався СССР, був головною перешкодою, чому Вашинґтон не затвердив пляну МекАртура і не збомбардовано Манджурії та не перенесено війни на китайський суходіл, де згинув би комуністичний режим. Нема теж тепер спірних територіяльних справ між Москвою і Пейпінґом. Комуно-китайці ще занадто слабі, щоб могли мріяти про відібрання від СССР Зовнішньої Монголії чи Північного Сибіру, Владивостоку чи Порт Артура. Смішно про це й говорити! Тому комуністичний Китай наставлений не експансію проти Південного Сходу Азії, а в дальшу чергу — проти Індії. Знову ж СССР звернений своїм вістрям проти европейського Заходу, проти Туреччини, Ірану, Пакістану, проти Дарданельських проток і Суезу. Ці окремі імперіялістичні цілі можна здобувати тільки за спільним пляном, спільними зусиллями і при взаємній допомозі. Москва мусить шанувати Пейпінґ не тільки з уваги на його потенціяльну силу, скриту в розмірах території і числі населення. Москва вже переконалась, що фактична поразка Америки в Кореї і Франції в Індо-Китаї — це заслуга червоного Китаю. Вона знає, що проблема Комуністичного Китаю є вічним предметом журби і сварок між західніми альянтами. Вона знає, що заломання комуністичного режиму в Китаю було б величезним і морально-політичним і реально-мілітарним ударом для СССР, бо Китай — це не Ґвіяна ані Ґватемаля! І тому в інтересі свого власного самозбереження Москва мусить всіми силами підтримувати комуно-китайський режим, так само, як у свому власному кровному інтересі китайський уряд мусить шанувати совєтського союзника й узгіднювати з ним свої дії.

Очевидно, між обома країнами існують велечезні різниці. Вони є в суспільній скрутурі, і в місцевій силі комуністичного режиму в СССР та його слабості в Китаї, і в стані промисловости обох країн і в націоналістичних аспіраціях москалів та китайців. Очевидно, що проповідуване нині облудно Москвою гасло „Азія для азіятів" звернеться колись проти Москви, що загарбала величезні простори Азії. Очевидно, що колись в комуністичному Китаї напевне наросте дух спротиву проти московського покровительства, получене з експлуатацією, і що там, на комуно-китайському ґрунті візьмуть теж верх „китайські тітоїсти", які захочуть відірватись від морочливої опіки і нестерпного диктату Москви. Але це все далекі майбутні перспективи. Покищо нема найменших даних думати, що союз між Москвою і Пейпінґом може послабнути, що „вісь", яка лучить ті дві столиці двох найбільших комуністичних держав у світі — заломиться. Навпаки, Женевська конференція доказала, що та вісь діє напрочуд сильно і гармонійно. Чу Ен-лай поводився в Женеві, як пан своїх власних рішень. Але двічі їздив до Женеви через Москву і в Женеві не було ні одного моменту, не було навіть натяку на такий момент, щоб між ним і Молотовим була якась розбіжність думок.

Висновок з такої ситуації повинен бути один: весь західній світ повинен виказати ту саму залізну солідарність і ту саму взаємну підтримку, ту саму єдність плянування і єдність дії, що її видно на союзі СССР з комуністичним Китаєм. На жаль, тоталітаризм має ту перевагу над демократією, що його касарняна адисциплінованість і брутальність методики діяння все ще засказує демократію, нерішучу, філософуючу і роз'єднану.

Революційне видання

Дещо про фотоальбом „Любіть Україну"

Вже в перших днях серпня ц. р. появиться на книгарняному ринку фотоальбом „Любіть Україну". Це перше в нас цього роду видання. Чим же воно таке замітне? Своїм змістом! Книга має три розділи, а то: І-ий має назву „По Україні". В ньому містяться красвиди, картини побуту і типи населення; ІІ-ий „З українського мистецтва". Тут маємо ілюстрації найхарактеристичніших виявів мистецької творчости українського народу; ІІІ-ий „З української історії". Це портрети, репродукції найвидатніших постатей з нашої історії та українських діячів у минулому, це історичні місцевості та, це, нарешті, найсвітліші моменти з державно - творчих маніфестацій українського народу в недавно- - минулому. Всі ілюстрації у числі 1,250 (а було пляновано тільки 600) мають відповідні пояснення в текстах українському і англійському. Сама книга альбомового формату, друкована на найкращому папері, в добрій оправі, буде таки, направду, революційною. Вона стане скоро не тільки найбільше любленою настольною книгою в українських домах в Америці, але й добрим і переконливим засобом інформації для американців про Україну.

Вже кілька разів обговорювано в комісіях Українського Конґресового Комітету справу видання Історії України в ілюстраціях. Ініціятори цієї ідеї бажали видати таку історію старого рідного краю на зразок Історії Англії та Історії Америки в ілюстраціях. Це річ коштовна та не легка. І тут нагло проявилась приватна ініціятива, що цю ідею зреалізувала за час ледве одного року. А в тому альбомі „Любіть Україну" є українська історія в ілюстраціях і не тільки вона, але й широко, з великою любов'ю, представлена вся українська земля з її чарами, багатствами та мальовничістю.

Кого не зацікавлять історичні пам'ятки, не тільки Києва, Львова, але й інших українських міст та містечок, в яких такі ще є чи були? Кому не буде приємно побачити знані місця з рідних сторін, яких у альбомі сотні? Для кого з-поміж американських українців може бути байдужним курс українського мистецтва в ілюстраціях і нарешті курс українського побуту та українського минулого в ілюстраціях? Українське око ніколи достаточно не зможе насититись тим багатством найвірніших образів і картин з України.

Якщо в книзі дехто бажав би відкрити і деякі недостачі, та навіть й, направду, відкрив би, то й ця обставина не змогла б обезцінити чи ослабити могутнього враження, яке робить цей альбом. Його ж опрацювали поза старою Батьківщиною, поза Україною, далеко від усяких, масових у такій ширині, як її виявляє альбом, джерел. Виданий цей альбом зусиллями одної молодої та енерґійної людини. Такого видання, вправді, в нас ще ніколи не було, але були спроби в тому напрямі, хоч і невдатні. Вони сягають ні більше, ні менше тільки до часів великана української духовости, до самого Тараса Шевченка. Він мріяв колись про щось таке, як цей альбом. Він сам робив перші кроки в тому напрямі, щоб в живописах відтворити цілу українську землю та передати її майбутнім поколінням. Його наміри були брутально перервані його недолею і неволею. Цей альбом не може мати оригінальних живописів, але має численні репродукції із найцінніших з-поміж них та оригінальні фотознімки.

Треба високо цінити заслугу видавця, що здійснив цю прегарну ідею альбому та підтримати його запал для такої праці. Бо з цього запалу зможе вирости ще не одна його ініціятива для видання ще чогось цінного та гідного нашої культури і традиції. Видавцем є д-р Михайло Борецький. У видавничому ділі це не новик. Ще в Німеччині він умів видати такі корисні книги як „Ост" Уласа Самчука, як „Без ґрунту" Домонтовича, як „Крутіж" Богдана Лепкого. Крім того видав він у Німеччині Словарі англійсько - український та українсько - англійський. У ЗДА п. М. Борецький видав теж приготований українськими педагогами буквар і читанку під назвою „Мово Рідна". Як на молоду людину, то це багато. Своїм виданням фотоальбому „Любіть Україну" він завершить свій дотеперішній видавничий шлях гарно і достойно. Варто йому побажати, щоб на дальшому шляху він перевищив і цей останній досяг у виді Альбому.

Василь Мудрий

Д-р Ол. Марітчак

ЯСЛО

(Причинок до історії Лемківщини)

(1)

В останніх часах появилося доволі багато статтей про Лемківщину і цю появу вважаю за доказ скріплення нашого державницького становища. З Лемківщини українське населення вивезено, однак думаю, що на тому не покінчиться історія Лемківщини. Нема сумніву, що насильна, брутальна переселенча акція ніколи не знайде одобрення в майбутньому порядку світа і скорше чи пізніше або сам український нарід, або інші міжнародні чинники направлять ту кривду і несправедливість, яку зроблено Лемківщині. Бож чи та праця, яку вложили численні покоління в розбудову країни та її національного життя, може змарнуватися завдяки хвилевій перемозі варварства й нелюдяности? Чи ті моральні сили, які витворилися у вікових змаганнях кращих провідників людства, можуть загинути завдяки хвилевій перемозі зброї? Очевидно, що ні! Надійде час, що українське населення Лемківщини поверне до своїх споконвічних осель і об'єднається з рештою українського народу в соборній українській державі. Для осягнення цієї мети належить вже тепер збирати дані про український дорібок на терені Лемківщини і тому я хочу подати деякі спомини про працю українців на терені міста і повіту Ясло за часів Австрії, бо ця праця принесла велику користь не тільки Лемківщині, але також і загальній українській справі. Але вже згори кажу: розказуватиму про працю звичайних, сірих людей, без великих амбіцій, як також без великих можливостей вислідів їхньої праці, яким однак перед очима стояло добро Лемківщини та України. Факти, які подам, можуть бути навіть великої ваги в часі, коли ревіндикація Лемківщини набере конкретного значення і коли наведені дані можуть доповнити матеріяли для згаданої ревіндикації. При тому здаю собі справу з цього, що коли я не подам тих фактів до відома українського загалу, то вони загинуть в непам'яті, як багато цікавих подій гине в непам'яті тому, що очевидці, хоч мають змогу, не пишуть споминів, очевидно не споминів без цікавого змісту, але вартісних, важливих споминів. При тому зазначую, що я примушений писати про мого батька бл. п. Михайла Марітчака, який перебував з ріднею понад 17 років в Яслі, та який був ініціятором тих досягнень, що їх мали українці на терені міста Ясла.

Мій батько, абсольвент дрогобицької гімназії, великий друг і обожатель Івана Франка, по закінченні університетських студій на правничому факультеті Львівського університету, вступив до державної служби при Дирекції Скарбу і по кількох роках став керівником скарбового відділу при Старостві в Яворові. До Західньої Галичини дістався мій батько завдяки дошкульній польській переселенчій політиці в Галичині, з кінцем XIX сторіччя, а саме завдяки практиці польських начальників австрійських урядів переносити свідомих урядовців-українців до Західньої Галичини, раз з наміром позбутися їх зі Східньої Галичини, а подруге з наміром їхньої денаціоналізації. Бо польські керманичі знали добре з практики, що багато менше відпорних урядовців-українців, при певнім натиску, польонізувалося на заході Галичини. Коли отже мій батько, як керівник скарбового відділу при Старостві в Яворові, зайнявся громадською працею та відтак був обраний на голову читальні „Просвіта" в Яворові, зараз же після цього одержав з Дирекції Скарбу у Львові, президентом якої був поляк Мора-Коритовський, письмо з перенесенням, спершу до Ропчиць, містечка між Тарновом а Ряшевом, а опісля, по 3 роках, до Ясла на пограниччі Лемківщини.

Ясло зробило на нас добре враження. Положене в підгірській околиці, з видом в погідні дні на Татри, між трьома ріками: Вислоком, Ясьолкою і Ропою, з гарненькими будинками і домиками, без військового гарнізону, наставляло мешканців до спокійного, солідного життя. В Яслі мали осідок: Окружний суд, староство, гімназія, гірничий уряд та, очевидно, багато менших урядів та інституцій, які находилися за часів Австрії в майже кожнім більшим повітовім осередку. Повіт Ясло сягав через Жмигород в глибину Карпат, майже аж до угорської границі та начислював, між своїми коло 70 громадами, 27 українських громад. Внаслідок згаданої польської переселенчої політики, всі важливіші уряди і установи в Яслі, за вийнятком суду, були заступлені українцями. Директором гімназії був знаменитий педагог Сінкевич, начальником пошти Л. Коритовський, брат купця Коритовського в Калуші, начальником податкового уряду Дмитро Білас, батько відомого лікаря д-ра Ростислава Біласа у Львові і Трускавці, начальником гірничого уряду Онишкевич, син нотаря у Львові, одним з нотарів Ярема, адвокатом д-р Сінкевич, син директора гімназії, а вже в пізніших часах професором гімназії математик Іван Німців і Гладишовський — всі українці. Мій батько виконував в Яслі обов'язки начальника скарбового відділу при старостві в Яслі, з пізнішим титулом радника скарбу, і до того відділу був призначений пізніше д-р Іван Богдан Грицай, брат відомого поета д-ра Остапа Грицая. В рафінерії нафти в Неґловіцах (3 км. від Ясла) працював якийсь час перед першою світовою війною інж. Кость Котецький, абсольвент Празької політехніки, який опісля одержав місце в рафінерії нафти в Лімановій, а врешті в Пардубіцах на Чехах. В Чехії інж. Котецький опатентував свій винахід в предметі обробки парафіни і рафінерія нафти в Пардубіцах вибудувала для цього винаходу окреме крило. В 1923 р. інж. Котецький повернув до Львова і тут заложив фабрику свічок. В кілька літ опісля запрошено інж. Котецького до Японії, де використано його винахід. По повороті з Японії, інж. Котецький осів частинно у Львові, а частинно на провінції і по кількох роках помер. З менших урядовців-українців перебувало також кілька родин в Яслі. Як видно українська громада в Яслі мала багатьох видатніщих представників в місцевих урядах, установах, чи підприємствах, хоч в масі польського і жидівського населення в місті зникала.

Після нашого приїзду до Ясла в 1897 р. батько вписав мене з братом Володимиром до гімназії, в якій було тоді понад 30 учнів українців. Таке мале число виникало з цього, що дальші українські села посилали невеличку скількість учнів до гімназії, а переважаюча більшість учнів походила з самого міста й найближчої околиці. Батько мій зараз написав до Крайової Шкільної Ради подання з проханням призначити греко-католицького священика до гімназії, для науки релігії після греко-кат. обряду для своїх синів та для інших учнів греко-кат. обряду. Була велика сенсація в Яслі, коли за якийсь час К. Ш. Рада дала згоду на це подання та назначила катехитом для греко-кат. учнів о. Михайла Вербицького, пароха Волі Цеклинської, села положеного коло 20 км. від Ясла.

ГІСТЬ З ЕВРОПИ

До приїзду д-ра Атанаса Фіголя

В останньому прибув до нас з Европи на відвідини та з деякими справами д-р Атанас Фіголь, ще молодий, але вже відомий і заслужений громадянин, один з провідників і опікун молоді. Наша американсько-українська засада: „Гостям раді!" у нас тут не тільки не втратила своєї сили і актуальности, але, навпаки, ще тільки збільшилася в наших обставинах, без порівняння кращих, ніж будь-які інші, в яких живуть українці. Але цьому гостеві, д-рові Атанасові Фіголеві, наша спільнота зокрема рада, бо приїхав він до нас у таких справах, які лежать найближче нашому серцю, привізши нам вістки про наших братів і сестер в Европі та даючи нам нагоду виявити не тільки словами, але й добрими ділами наше розуміння та нашу турботу деякими проблемами, що мають велике значення і вартість в українських змаганнях у вільному світі.

Д-р А. Фіголь говорив про ці проблеми основно під час своїх відвідин в Редакції „Свободи" та в Головній Канцелярії Українського Народного Союзу, переповідав він їх при нагоді своїх відвідин в інших наших центральних інституціях і коротко з'ясував їх на недавніх зборах Українського Конґресового Комітету. В недалекому майбутньому д-р Фіголь плянує представити ширше ці проблеми загалові нашого суспільства, організуючи в тій цілі громадські віча та збори в поодиноких осередках нашого поселення. А для загальної інформації, з гарячими рекомендаціями нашого гостя, д-ра А. Фіголя, і його справ нашому суспільству, друкуємо тим часом коротке слово д-ра Фіголя перед Президією і Політичною Радою УККомітету в Ню Йорку, в дні 9-го липня ц. р. Д-р Фіголь говорив:

Високоповажані Панове!

Вітаю Президію і Політичну Раду Українського Конґресового Комітету Америки в імені Наукового Товариства ім. Шевченка в Европі, зокрема від працівників його наукового осередку в Сарселі у Франції, від Союзу Українських Пластунів в Німеччині, і від Видавництва

Д-р Атанас Фіголь

„Молоде Життя" в Мюнхені.

Хочу подати декілька інформацій про українських залишенців у Німеччині й про установи, що в їх імені виступаю, — та прохати Вас підтримки для їхньої діяльности.

Передусім хотів би я відмежувати справи, для яких я рішився приїхати сюди, від нашої внутрішньої політичної ситуації. На мій погляд, життя української еміґрації є переполітизоване в тому розумінні, що духова й матеріяльна енерґія й увага провідних активних шарів нашого суспільства іноді майже повністю зв'язані внутрішніми політичними розбіжностями, ворогуваннями, а то й безоглядним поборюванням поодиноких політичних груп, течій чи представництв. Через те ця енерґія пропадає зовсім безвслідно — іноді в марнотравний спосіб — з величезною шкодою для основних елементів збереження нашої спільноти, якими були, є і завжди будуть: виховання людини, культура — в тому наука й мистецтва, і економіка. Мені здається, що в розпалі внутрішньо-політичних пристрастей місяцями й роками занедбуємо, а то й винищуємо основу, на якій єдино може вирости будь-яка здорова політична дія, зокрема політична дія еміґраційної спільноти.

Безперечно, завданням політичної еміґрації завжди була і є репрезентація політичних змагань народу, і які б не були складні наші внутрішні проблеми, ми мусимо завжди прямувати до координованого політичного вияву. Але це аж ніяк не може бути роблене ціною повної атрофії, чи то цілковитого знищення основних ділянок, які творять взагалі у нас щойно спільноту. Зокрема, в сучасній добі на наші плечі великим тягарем лягло ще чи не історичне зобов'язання продовжувати розвиток українського духа, вбиваного там, на рідних землях.

Цих кілька загальних заввваг вистарчить вповні для обосновання моїх кінцевих прохань-внесків до хвального Пленуму.

Переходжу до конкретних інформацій і справ:

У Німеччині — в області Західньої Союзної Республіки — перебуває під сучасну пору не більше як 18-20 тисяч українців. У цьому числі статистика ЗУАДК, переведена 1953 р., виказує понад 30% дітей у віці 0 до 14 років; переважаюча більшість з них — це діти від 0 до 9 років. Якщо допустимо можливість ще одної хвилі еміґрації з Німеччини на основі нового еміґраційного закону, то в найкращому випадку могли б покинути Німеччину ще три, максимум чотири тисячі українських людей. Решта за ніяких умов не зможе перейти звичайних еміґраційних приписів; це ж люди справжнього „твердого ядра": старші віком, хворі, інваліди, непрацездатні особи. В цьому ядрі залишиться на найближчі роки понад чотири тисячі української дітвори.

Господарська коньюнктура Західньої Німеччини в останньому часі дуже добра. Але українські залишенці в Німеччині користають з неї тільки в дуже незначнім відсотку. Причиною цього не тільки соціяльна і фізична (передусім вікова) структура, але теж і територіяльне розміщення. Великі українські скупчення лежать у Баварії, в підальпійських околицях, як: Ляндсгут, Деґендорф, Шонґав, Штеттенгофен, чи навіть сам Мюнхен, — цебто на теренах, для яких більший чи менший, але постійний, відсоток безробіття є структурною рисою їхнього господарства. Ясно, що в таких умовинах українці тих теренів тільки дуже незначно можуть включитися в господарський процес.

У такій економічній ситуації українських родин в Німеччині особливою проблемою стає збереження для нашої спільноти згаданих вище понад чотири тисячі дітей. Для них веде Союз Українських Пластунів рік-річно виховні табори, про вартість і конечність яких перед цим форумом не треба говорити.

Я хотів би тільки з усією силою підкреслити, що без матеріяльної, і то дуже видатної, допомоги наших заокеанських братів акція пластових таборів у Німеччині неможлива!

На такій убогій українській суспільно - економічній базі діють, поруч Наукового Товариства ім. Шевченка, такі наші центральні культурні установи, як: Українська Вільна Академія Наук, Український Вільний Університет враз з Інститутом Заочного Навчання та Український Технічно - Господарський Інститут. Науковий осередок у Сарселі — дотепер ще як централя Наукового Товариства ім. Шевченка — виявив на минулому етапі свою діяльність між іншим рядом дуже поважних публікацій. Серед них на перше місце треба поставити: 1. Шереха — „Нарис сучасної української літературної мови", 2. Кубійовича — „Етнографічна карта південно - західньої України" і 3. збірна праця у вигляді тритомової — першої частини — „Енциклопедії Українознавства". Цей останній твір дав основу для подібного англомовного видання, що його реалізацію — в повному розумінні значення цього діла — перейняв на себе Український Народний Союз. Треба сподіватися, що з кінцем цього року манускрипт англомовної Енциклопедії Українознавства буде готовий і відданий до друку.

Тепер праця в Сарселі — серед незвичайно тяжких і матеріяльно вбогих обставин — концентрується над виготовленням другої частини — гаслової, словникової — Енциклопедії Українознавства, що появиться в чотирьох томах, двадцяти зошитах, разом понад 1,600 сторін енциклопедичного формату. Друга частина Енциклопедії Українознавства, подібно як і перша, — становить замкнене ціле; очевидно, вони себе взаємно доповняють. Для розпорошених по цілому світі українців цей твір утверджує духовий зв'язок як науково оформлений останній образ рідного краю.

На основі другої частини Енциклопедії Українознавства підготовляється у співпраці з „Остевропа Інститутом" в Мюнхені — керівником цього інституту відомий нам проф. д-р Ганс Кох — німецьке скорочене словникове видання Енциклопедії Українознавства під заголовком „Лексікон дер Украіне", об'ємом приблизно 800 сторін друку. Технічну реалізацію цих плянів прийняло на себе Видавництво „Молоде життя", в якому, як відомо, появилася перша частина Енциклопедії Українознавства.

Про діяльність, вагу й далекосягле культурне та політичне значення цих публікацій не доводиться мені тут багато говорити. Всі ми дошкульно відчуваємо, як мало про нас правдивих відомостей має світ. Тому особливим досягненням треба вважати те, що частина світових бібліотек закупила, а для впливових архівів, дослідчих інститутів і семінарійних бібліотек видавництво змобілізувало 166 комплектів Енциклопедії Українознавства, уфундованих жертводавцями. Самозрозуміло, що чужомовні видання ще краще виконуватимуть цю інформативну працю в нашу користь.

Поруч видання Енциклопедії Українознавства, в усіх вище згаданих формах Видавництво „Молоде Життя" почуває себе просто зобов'язаним шукати ще можливостей для врятування високоякісних культурних цінностей, які у формі готових манускриптів зберігаються в — іноді дуже вже слабих руках — наших культурних діячів. Щоб тільки для прикладу назвати працю Михайла Добрянського (в Лондоні) про українсько-польські стосунки в бігу століть — справа особливо актуальна тепер, або д-ра Зіновія Лиська — відомого музиколога, в якого збірна понад три тисячі українських народних пісень упорядкована і опрацьована з дбайливістю й відданістю людини, що бачить в цьому ділі завершення своєї життєвої праці. Часто деклямуємо про нашу високу музичну культуру, але мало маємо документів, які ми, як доказ, могли б представити чужинцеві.

Обмежений час не дозволяє развинути дальші деталі.

Реасумуючи мої думки, прохаю:

1. Піддержати морально на терені З'єдинених Держав Америки акції тих установ Европи, що їх я уповноважений заступати.

2. Приділити відповідну дотацію Союзові Українських Пластунів на акцію ведення пластових таборів у Німеччині.

3. Відмітити 80-ліття Наукового Товариства ім. Шевченка в Европі перейняттям патронату над кількома зошитами другої, словникової частини Енциклопедії Українознавства, щоб у цей спосіб підсилити наші культурно-наукові надбання, як один з основних елементів буття еміґрації!

Стільки сказав д-р А. Фіголь на зборах УКК, і ці, головно його кінцеві побажання відносяться не тільки до УКК, але до кожної нашої громади, кожної установи, організації і до кожного з нас особисто.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Чергова успішна імпреза „Думки"

Ню Йорк. — Популярний вже в цілій українській громаді в ЗДА і високозаслужений чужеський хор „Думка" влаштував в неділю 18 ц. м. „фестин" на прегарному просторому майдані в лісово - гірській околиці за містечком Сафферн у стейті Ню Йорк, півтори години віддалі від центру скупчення нюйоркських українців. Хоч ще напередодні було розмірно дуже мало зголошених до 10 замовлених автобусів, що від'їздили з-під нюйоркського Народного Дому, проте на „фестин" з'їхались таки поверх 1,500 осіб, — здебільша власними автами, що заповнили всі паркувальні місця. Дуже відрадним явищем було те, що між прибулими були також деякі громадяни з Филаделфії, Трентону, Нюарку, Елизабету й інших міст. „Офіційна" частина фестину схоплювала „футбольний меч" між „спортовими дружинами" Літературно-Мистецького Клюбу (під проводом ред. Романа Купчинського) та хору „Думка" (під проводом інж. Осадци й Л. Крушельницького). „Суддею", був інж. Ястрембський. Діяв теж власний „Червоний Хрест", що „рятував" „розбитих грачів". У другій частині тієї офіційної програми відбувся концерт. Милою несподіванкою було прибуття з Аллентавну, Па., Українського Чоловічого Хору Лігай Велу, коло 30 осіб, переважно тут народжених американців українського роду, під проводом новоприбулого диригента п. Дідуха. Хор відспівав 6 народних пісень. Заповідачем був п. Питюк, а його син переводив дискретний доcтрій на гармонії. Хор виступив у народних костюмах, а очевидне захоплення всіх хористів українською пісенею зворушувало глядачів, що не щадили йому своїх оплесків. Опісля виступив з монологом пера ЕКА дир. Йосиф Гірняк, як Гриць Зозуля, викликуючи, як звичайно, вже самою своєю усхарактеризованою появою сальви сміху. Хор „Думка" відспівав теж низку народних пісень під орудою п. Микитюка. Однак вся імпреза мала не мистецький, а товариський характер, а згадані виступи служили радше за її мистецьку прикрасу. Люди переводили час на товариських гутірках і „пікнікували" на столах під деревами. Частина користала з ресторану й бару та окремого українського буфету. Публіка була настільки задоволена, що не злякалася захмареного неба і невеличкого дощу, що почав падати саме на початку „мечу", і ця стійкість публіки мабуть розвіяла хмари та казала небу випогодитись. Авта роз'їздились пізнім вечором.

Балтімор, Меріленд

Третій річний фортепіяновий попис

В неділю, 13-го червня ц. р., українська громада в Балтимор пережила приємний вечір: В залі української католицької церкви відбувався третій річний музичний попис учнів п. Лідії Шав'якової, дипломованої вчительки гри на фортепіяні. Виконавцями були молоденькі учні, нижчих років навчання, в яких вичувалося велику дбайливість в підготові до виступу. Не тільки зовнішньо вони причепурились як на своє велике свято, але й разом з зовнішнім строєм вони виявили зрозуміння ваги свого виступу і старались на сцені заграти якнайкраще. І ті їхні зусилля радували слухача.

На цьому пописі виступали: Маленька Іляна Шав'як, Слава Слюсна, Юстина Тим'юк, Марійка Хмілевська, Ірка Притула, Олег Булавка, Таня Михайлишин, Слава Зелинська, Маруся Притула і Дарія Поліщук.

Програма попису складалася з двох частин: В першій частині учні виконували твори композиторів різних національностей, а друга частина була присвячена творам українських композиторів (В. Барвінського, В. Безкоровайного, М. Фоменка, І. Соненицького). В обидвох частинах попису його матеріял складався переважно з програмової музики. Всі виконавці виступали з сольовими точками, чотири учні, крім сольових точок, виконали ще й два фортепіянові дуети.

Учні першого року навчання оце вперше виступали публічно на такому музичному пописі, хоч ніхто з них не вчиться повний рік. Проте їх виступ залишив у слухача гарне враження. Вони самопевно почували себе на сцені, їхні руки свобідно бігали по клявіятурі, всі вони грали з почуттям ритму. Це свідчить, що всі учні музично спосібні та що під цим оглядом їхні батьки повинні звернути на них дбайливішу увагу. З педагогічних причин свідомо нікого з цих учнів зокрема не вирізняємо, але ми впевнені, що після їхньої дальшої систематичної і наполегливої праці над собою ми почуємо на новому музичному пописі з-під рук цих талановитих дітей твори музично складніші та майстерніше виведені, бо кожна здібність вимагає ще й великої праці для її удосконалювання.

З учнями другого і третього року навчання ми знайомі вже з минулорічного музичного попису. Приходиться нам тут з приємністю ствердити, що ми не розчарувались у наших минулорічних надіях відносно цих учнів, Впродовж останнього року вони зробили значний технічний поступ. Довідуємося, що їхня вчителька застосувала до їх музичного вишколу добру навчальну методу: учні відповідних років навчання змагались одні з одними в музичних осягах, що довело до збільшення годин їхніх щоденних музичних вправ і в загальному висліді — до покращання біглості пальців, педалізації, фразування, витончення почуття ритму, а навіть до певної індивідуальної інтерпретації граного твору. Учні другого року навчання грали на пописі з глибоким музичним відчуттям, коли учні третього навчального року звертали на себе увагу гладкою та викінченою грою складніших музичних творів Й. С. Баха, Ф. Бурґмюллера, Ф. Шуберта, (Аве Марія) та М. Фоменка (Вальс - Пасторале).

Всі учні грали без нот. Ціла програма попису проходила вирівняно і була виведена чисто. Впадала в очі загальна здисциплінованість учнів, їх самопевна постава у виступі, їхнє серйозне бажання зробити корисне враження. Мелодійні музичні тони, святкові одяги виконавців і публіки, світла фотоапаратів давали в сумі піднесену атмосферу вечора і у своїй цілості попис дуже мило настроював гостей, а деякі з них навіть впевняли, що цей діточий музичний попис виріс до поважної музичної імпрези.

Попис виявив непересічний педагогічний хист п. Л. Шав'якової, яка з любов'ю намагалась підійти до кожного учня індивідуально та викресати в нього щораз більші музичні амбіції. Дбайливо підібрана програма попису говорила теж про добрий естетично - музичний смак вчительки. Зібрані були особливо вдячні їй за українську частину попису, бо українські діти повинні знайомитися з українською музикою рівнобіжно з клясичною музикою світу.

Після першої частини попису учні дякували своїй вчительці за її працю над ними, вручаючи їй кіш квітів під рясні оплески гостей.

Після попису переконливо промовляв до присутніх о. Василь Соловій, парох сусіднього Куртисбею. Отець Василь Соловій — музичний знавець та відомий в цілому Меріленді як організатор і диригент здисциплінованого мішаного хору, що виступає на всіх українських релігійних та національних імпрезах.

Погратулювавши батькам, що не занедбують такої важливої сторінки виховання, якою є музичне виховання, похваливши учнів за їхні поступи та зложивши п. Л. Шав'яковій признання за її труди, о. Соловій звернув увагу присутніх на те, що вчити дитину музики завжди оплачується, бо музика підносить людину на вищий ступінь культури. Музика не тільки дає нам патент культурних людей, але музика ушляхетнює людину, подібно, як релігійні практики. Музика — це пожива людського духа. Нераз музика діє сильніше, ніж гроші, ніж мілітарна сила. Польщу збудував в році 1918 передусім Падеревський своїми 400 концертами по всіх великих містах світу.

„З рідної батьківщини — говорив бесідник — найкраще взяли ми з собою: наших дітей. Ми не хочемо ними дороблятися тут, не хочемо їхніми руками та працею збивати доляри. Наших власних рук вистачить, щоб тут достатньо жити. А нашим дітям даймо все, що лише можемо, і що їм належиться. Даймо їм повну науку, даймо їм гайскули, даймо їм каледжі, даймо їм найвищу освіту, найбільше знання. Але даймо їм теж і найвищу культуру духа. Тому посилаймо наших дітей до наших музичних шкіл, де вони тільки існують. Діти будуть нам за це колись дуже вдячні. Розуміймо, що музика — це мистецтво, тож треба терпеливости, пильности та довір'я до вчителів . . ."

Присутні покидали залю попису з тим почуттям задоволення, що його дає гарно проведена культурна розвага.

Юрій Баворів

Нюарк, Н. Дж

З хрестин на допомогу дітям скитальців в Европі.

В неділю 4 липня, відбулось хрещення новонародженої дитини Олени пп. Костя і Євгенії Степових. Таїнство Хрещення довершив парох Української Православної Церкви в м. Нюарку, о. Д. Ліщишин. Для кумів та близьких приятелів, батьки дитини влаштували скромну перекуску, в час якої п. Ґт Д. в короткім слові згадав присутнім за дітей українських скитальців, які залишились в Німеччині та інших країнах, без відповідних засобів для існування і належного виховання та просив присутніх гостей скласти можливий гріш на допомогу тим дітям. Гості живо відгукнулись на заклик і на руки п. Г. Д. склали $11.

Зложили: по $2: Кость Степовий, Петро Яковенко, Андрій Купка; по $1: Григорій Дац, Микола Федчун, Іван Миченко, Людвик Мигаль, Михайло Міськів.

Гроші переслані до ЗУАДКомітету.

Жертводавцям щиросердечне спасибі, а п-ну Костю і Євгенії і новоохрещеній Оленці бажаємо Многих Літ! Хай росте і буде здорова Оленка, батькам на втіху, а українській громаді на славу!

Присутній.

ПИСЬМЕННИКИ ОРГАНІЗУЮТЬСЯ

Врешті і письменники подумали про те, щоб створити свою професійну організацію, яка, між іншим, допомогла б теж у популяризації їхніх творів через організування свого власного видавництва. Недавно (в суботу, 19 червня ц. р.) відбулись у Ню Йорку наради ініціятивної групи організації українських письменників і видавництва „Слово" і ці наради були справжнім малим з'їздом українських письменників і літераторів у ЗДА. Під час тих нарад обговорено формальні рямки для такої професійної організації українських письменників у ЗДА, як теж віддано багато місця для порішення справи видання творів українських письменників і їх популяризації. З нарад, в яких участь брали такі визначні наші письменники, як Євген Маланюк, Тодось Осьмачка, Докія Гуменна, Василь Чапленко, Богдан Кравців, Галина Журба, Фотій Мелешко, а теж ціла плеяда інших відомих письменників і літераторів, як Василь Барка, Іван Керницький, Юрій Дивнич, Григорій Костюк, Зосим Дончук, Іван Манило, Вадим Лесич, Богдан Романенчук, Леонід Лиман, Віктор Приходько, Остап Тарнавський і багато інших, — видно було, що всі українські письменники, як і працівники української культури, щиро турбуються справами популяризації творів теперішнього українського письменства. З уваги на деяку загальну байдужість до справ видавництва, українські письменники постановили самі перебрати ініціятиву в цій ділянці. Ініціятивна група випрацювала повний правильник для праці письменницького видавництва „Слово" і навіть почала вже свою діяльність. За проєктом в цьому видавництві кожний автор видає свої твори власними засобами, користаючи з фірми видавництва і його репутації. З малого відсотку від проданих книг, як теж із різних імпрез, а то й дотацій і збірок повинен постати фонд, який в майбутньому дасть підставу для ширшої видавничої праці. Хоч ці видавничі пляни не мають фінансової бази, але вони мають запал кількох десятків українських письменників і треба вірити, що вони будуть здійснені цим запалом і послідовною працею. Згодом напевно і видавництво дістане тривалі форми якоїсь кооперативи із вкладами і така кооператива може дати теж і фінансове забезпечення декому із наших діячів культури.

А покищо є створене середовище, яке дасть українському письменникові те міліє, без якого він не може творити. Вже сама зустріч письменників із мистцями інших ділянок, як теж із громадянством, після нарад того ж дня була на цій висоті, що зображує само мистецтво. Виступи таких „тузів" нашої поезії, як Маланюк, чи Осьмачка, та й виступи таких мистців, як Ганна Шерей, чи Мінський — цьому доказ. Є підстави жити радісною надією, що після гарячого літа осінній сезон зустрінуть наші письменники творчою працею зорганізовані.

Т.

ВІСТІ З ГЕМИЛТОНУ

Протестаційна манифестація і віче та З'їзд Союзу Бувших Українських Вояків Східньої Канади

У неділю 27 червня у Гемилтоні, Онт. відбулась величава манифестація українців, як протест проти фальшивого насвітлення московськими чинниками сумної пам'яти т. зв. Переяславського договору. Імпреза ця була влаштована місцевим відділом КУК. Там же відбувся дводенний З'їзд Союзу Бувших Українських Вояків, учасники якого прийняли також діяльну участь у згаданій манифестації.

Цей ветеранський З'їзд почався напередодні, в суботу 26 червня. У ранніх годинах у новозбудованій православній церкві св. Володимира було відслужено оо. Святославом Маґалясом і В. Федаком Службу Божу. Церква була повна вірними, гарно співав церковний хор. О год. другій З'їзд відкрив привітальною промовою голова Союзу ген. М. Садовський, який і відчитав привітання З'їздові від генералів українського війська Загродського, Крата, Смовського й Вишнівського, від екз. директора КУК В. Кохана, від станиць Союзу 1-ої з Монтреалу, й 6-ої з Віндзору, від Союзу Українських Ветеранів в Арґентині та від мейора міста Гемилтон.

Після цього відбувся вибір президії З'їзду: голова — ген. Садовський, заступник — капітан Ю. Булат і секретар — о. Святослав Маґаляс. Обнявши провід над З'їздом, ген. Садовський запросив до складу президії голову управи 7-ої станиці хор. Антонюка й секретаря II ст. лейт. М. Деркача. — Змістовний і вичерпний звіт про працю Генеральної Управи СВУВ виголосив о. Маґаляс, про працю 7-ої станиці хор. Антонюк, 8-ої станиці хор. Скибинецький. Усі звіти З'їзд уважно вислухав і прийняв до відома схвальними оплесками. Далі слідували доповіді: „Організація українського вояцтва на чужині" ген. Садовського, „Леґенда про Переяславський договір" майора Витинського й „Міжнародний огляд політичних подій" кап. Вулата. — У першій доповіді було показано, як українське вояцтво, опинившись на чужині, дбало зберегти себе і свою єдність, гуртуючись у своїх організаціях по різних країнах світу. Зародком цього був Калішський табір для інтернованих вояків армії УНР. Звідси ідею цю занесено до Франції, Бельгії, Чехословаччини, Румунії і навіть до далекої Канади. У часі німецької інвазії насильно припинено діяльність усіх цих осередків. По скінченні Другої Світової Війни першими відновили свою діяльність українські ветерани під американською окупацією в Німеччині (постало аж 42 відділи Союзу Українських Ветеранів), потім в Австрії, Франції, Бельгії, створено організацію в Англії. Ці осередки створили спільний центр (Федерацію) під проводом командира ген. М. Омеляновича - Павленка, а після його смерти ген. Ол. Удовиченка. На американському континенті відновили свою діяльність Укр. Стрілецька Громада й Союз Бувших Українських Вояків у Канаді та створено Об'єднання б. Вояків Українців у ЗДА. Таткож постали нові ветеранські організації учасників пізніших військових формацій. Тож категоричним наказом хвилі тепер є потреба створення союзу всіх українських ветеранських організацій на чужині, що був би об'єднуючим, репрезентативним, керуючим центром, який, безперечно, мав би велике значення для української справи.

У другій доповіді майор Витинський вичерпно змалював в історичному і правному аспекті цю історичну подію, покликуючись на історичні незбиті факти і документи, якими збивав усі фальшиві твердження московської пропаґанди, що своїм девізом мають: „навіки разом".

У третій доповіді кап. Вулат подав перебіг найважливіших подій та посунень у світовій політиці, насвітлив ті заходи, що їх уживає демократичний світ проти тоталітарного режиму московського аґресора, та вказав наше місце в теперішній стадії боротьби, як також і в майбутньому неминучому зударі західнього світу з московським імперіялізмом. — Ці всі три доповіді учасники З'їзду й численні гості вислухали з великою увагою, нагороджуючи прелеґентів рясними оплесками, після чого відбувся жвавий обмін думок та схвалено відповідну резолюцію.

Після перерви відбулася товариська вечеря, в якій взяли участь члени З'їзду, їхні родини, представники організацій та численні гості. Добрим споминном залишиться в пам'яті багатьох той у товариській атмосфері та спільній ґутірці проведений час.

Другого дня, в неділю, по Службі Божій відбулося урочисте посвячення капеляном 7-ої станиці СВУВ о. Федаком стягу цієї станиці (Гемилтон).

Безпосередньо по Службі Божій в обох українських церквах — православній і католицькій — сформувався численний манифестаційний похід, на чолі якого несено понад десяток прапорів і ветеранських стягів, за якими йшли колони Союзу Бувших Українських Вояків і СУМ-у та численні ряди народу. Похід зупинився перед пам'ятником Незнаного Канадійського Вояка, де голова КУК п. Войко склав вінок. У кінцевому пункті походу, на стадіоні, виголошено низку змістових палких промов, у яких висловлено протест проти загарбництва московського імперіялізму та зазіхання на свободу вільного ще світу. З промов три були в англійській і дві в українській мовах, з яких одна представника КУК і друга ген. Садовського. На закінчення манифестації відчитано в англійській мові представником молоді резолюцію протесту проти дій московського імперіялізму.

По скінченню віча відбулася дефіляда Союзу Вояків і СУМ-у, після чого похід було розв'язано, а учасники З'їзду та численні гості зібралися на спільний обід, який ушанував своєю присутністю прибувший на З'їзд з Ню Йорку широко знаний серед українських ветеранів ген. Олександер Загродський, якого захоплено вітали всі зібрані.

Увечері цього ж дня в залі православної громади відбулася урочиста академія на честь творця і зверхнього провідника українського війська та Голови Української Держави Симона Петлюри. Академію відкрив при переповненій залі коротким словом ген. Загродський, слідом за яким ген. Садовський виголосив палкий святочний реферат, у якому висвітлив вирішальну ролю у нашому державному відродженню та чин велетня духа нашої новітньої доби — Симона Петлюри.

У концертовій частині академії взяли участь: — хор Буковинського куреня (землячка організація буковинців, членів 5-ої станиці СВУВ), струнна оркестра поруч. М. Золотникова, члена 7-ої станиці, та знаний і любимий співак - баритон М. Сушко, якому прекрасно акомпаніювала англійка п. Мекинташ. Усім виконавцям належиться повне признання за чудове виконання своїх точок. Поява на сцені буковинців у народньому строї із їх містерними цимбалами викликала захоплені оплески присутніх. Оркестра, під дириґентурою поруч. Золотникова, що складалася з юначок і юнаків, викликала не менш бурхливі оплески своїм чудовим виконанням бадьорих маршових пісень. Баритон Сушко, як завжди, виконанням своїх 4-ох точок чарував слухачів прекрасним голосом та експресією вислову.

У часі перерви відбулося вбивання почесних (номерованих) цвяхів (числом 67) до держака станичного новонабутого стягу. Академію закінчено загальним співом і грою оркестри та піяна українського й канадійського гимнів.

Як самий З'їзд так і манифестація та віче й академія — підкреслили непохитну волю українських ветеранів і громадянства боротись за наші національні ідеали, — за волю й незалежність бутя української соборної демократичної держави.

О. К.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Управа Т-ва „Свобода", відд. 194, подає до відома всім своїм членам, що з огляду на виїзд, побір вкладок за місяць липень відбудеться в суботу, 24. липня, в год. від 12—5 веч., під адресою 740 E. 9th St. Звертаємось до всіх тих членів, які ще залягають із вплатами за липень або і попередні місяці, вплатити всі належитості в тому дні, щоби опісля не наразитися на завішення в правах членства. Від серпня почипаючи, побирання вкладок буде дальше в таких днях: кожної суботи від год. 10-2 попол. під тою самою адресою. В разі потреби можна порозумітися із секретарем кожного дня в год. від 1-3 телеф. Його тел.: CA 8-1041. — Управа відділу.

ЙОНГСТАВН, О. — Т-во ім. О. Васараб, відд. 348, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 24. липня, о год. 7. веч. в церковній залі при 526 W. Rayen Ave. Проситься всіх членів прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — М. Черніґа, предс.; Й. Стахура, кас.; М. Періг, секр.

Вступайте в члени У. Н. Союзу!

Посмертні Згадки

ТИМКО КУЗЕНЬКА, довголітній член Бр. св. Арх. Михаїла, відд. 213 УНС в Вайон, Н. Дж., помер 7. липня 1954 р. в 61. році життя. Покійний родився в с. Долишни, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Юстину, 2 синів Николу і Михайла і 2 дочки Анну і Марію та 7 внуків. Похорон відбувся 10. липня з похоронного заведення на цвинтар в Тобонако, Н. Дж. — В. Й. П.!

А. Басараб, секр.

ВЕРНАРД ГУЛЬКА, член 271 відд. У. Н. Союзу в Елмайра, Н. Й., помер 14. липня 1954 р. Покійний родився 1916 р. в Елмайра, Н. Й. Полишив в смутку батька, матір, дружину і 2 дітей. Похорон відбувся з дому жалоби до костела св. Казимира і на цвинтар св. Петра і Павла при участи родини, членів та знайомих. — В. Й. П.!

І. Чопко, секр.

Ділимося сумною вісткою, що наша Найдорожча Мама, Бабуня і Тета

сл. п. Володимира Сельська

вдова по раднику суду в Косові і Коломиї, повернувши зі заслання з Казахстану померла в Отрико в 71 році життя.

МАРІЯ і інж. СТЕПАН ҐЕНИК-БЕРЕЗОВСЬКІ, дочка, зять;
РОМАН, МИРОН, АДРІЯНА — внуки;
ІРИНА ДУВАЛО з Родиною, МАРІЯ ГОРОХОВЯНКА — сестрінки.

ТАРЗАН, ч. 3310. Плян атаки

"IN A GRAND HUNT," EROT LAUGHED, "THE QUARRY NEVER ESCAPES. HE IS ALWAYS CAUGHT AND KILLED."
"HAVE YOU EVER SEEN TWO LIONS KILL A MAN?" ASKED EROT. "IT'S A GREAT THRILL." — "SUPPOSE," TARZAN SAID, "YOU DON'T CATCH HIM?"
WHEN THE BLACK REACHED THE FOREST, EROT NODDED TO THE KEEPERS AND THEY UNLEASHED THE LIONS.
TARZAN WAS DISGUSTED. HE NEVER KILLED FOR PLEASURE THEN A PLAN OCCURRED TO HIM. HE MIGHT YET DERIVE PLEASURE FROM THE HUNT.

— Чи ви колинебудь бачили, як два леви вбивають людину?, — запитав Ерот. — Це глибоке зворушення. — Припускаю, — сказав Тарзан.

— Чи ви його зловите? — Під час великих ловів, сміявся Ерот, — намічена жертва ніколи не втікає. Її завжди зловлять і вбють.

Коли чорний дійшов до лісу, Ерот кивнув вартовим, і вони спустили левів.

Тарзан був злий. Він ніколи не вбивав для приємности. Тоді зродився в нього плян. Він ще може мати радість із ловів.